

پرندگان جزیره کیش Birds of Kish Island

گردآوری و تألیف:
سیدعلی جبلی
محسن اسماعیلی

سرشناسه:	جیلی، سیدعلی، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور:	پرندگان جزیره کیش
مشخصات نشر:	جزیره کیش: سیدعلی جیلی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری:	۲۰۸ ص.: مصور (رنگی)
شابک:	۹۷۸-۶۰۰۰۴-۲۹۰۹-۶
وضعیت فهرست نویسی:	فیبای مختصر
یادداشت:	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است
سناسه روده:	اسماعیلی، محسن، ۱۳۶۱ -
شماره کتابشناسی:	۳۸۲۵۰۹۲

- پرندگان جزیره کیش
- گردآوری و تالیف: سیدعلی جیلی، محسن اسماعیلی
- طرح جلد و صفحه آرایی: ماشیا حقی
- ویرایش تصاویر: ماشیا حقی
- عکس‌ها: سیدعلی جیلی، آرش هادی رمکی، محسن اسماعیلی و ...
- چاپ اول: ۱۳۹۴
- شمارگان: ۲۰۰۰
- قیمت: ۳۹۰۰۰ تومان
- چاپ و صحافی: وطن آرا
- ناظر چاپ: سعید مسعودی
- عکس روی جلد: سارگپه جنگلی تاج‌دار، شمال جزیره کیش، ۱۳۹۲، سیدعلی جیلی
- ناشر: سیدعلی جیلی
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰۰۴-۲۹۰۹-۶

شماره صفحه

فهرست

۱۵	مقدمه
	○ راسته ماکیان سانان
	● خانواده ماکیان
۲۶	تیهو
۲۶	جیرفتی
	○ راسته غاز سانان
	● خانواده مرغابیان
۲۸	غاز بهشانی سفید
۲۸	اردک نوک پهن
۳۰	ردک بیه ای
۳۰	اردک سر سبز (کله سبز)
۳۲	خوتکا
	○ راسته کشر م سانان
	● خانواده کشیم
۳۲	کشیم کوچک
	○ راسته لک لک سانان
	● خانواده فلامینگویان
۳۴	فلامینگو (مرغ حسینی، مرغ آتشی)
	● خانواده اکراسیان
۳۴	اکراس سیاه (قره ناز)
۳۶	کفچه نوک
	● خانواده حواصیلیان
۳۶	حواصیل شب
۳۸	گاوپرانک
۳۸	حواصیل هندی
۴۰	حواصیل سبز
۴۰	حواصیل خاکستری
۴۲	حواصیل ارغوانی
۴۲	اگرت (قار) کوچک
۴۴	اگرت (قار) ساحلی
	○ راسته پلیکان سانان
	● خانواده باکلانیان
۴۴	باکلان (دارقاز)
	○ راسته شاهین سانان
	● خانواده عقاب ماهیگیران
۴۶	عقاب ماهیگیر

شماره صفحه

فهرست

خانواده قوшіان	۴۶
سارگپه جنگلی تاجدار (سارگپه کاکل دار)	۴۸
کورکور سیاه (کورکور)	۴۸
عقاب مارخور	۵۰
سنقر تالابی	۵۰
سنقر گندمزار	۵۲
قرقره	۵۲
سارگپه آبی	۵۴
سارگپه پا بلند	۵۴
عقاب دیا	۵۴
خانواده شینیان	۵۶
دلیجه کوچک (ناش کوچک)	۵۶
دلیجه معمولی (باشه)	۵۸
لیل (شاهین زیبا)	۵۸
شاهین	۵۸
○ راسته درناسانان	
خانواده یلوه بیان	۶۰
یلوه آبی	۶۰
چنگر نوک سرخ (چارخو)	۶۰
○ راسته آپچلیک سانان	
خانواده چاخ لقیان	۶۲
چاخ لقی	۶۲
خانواده گلاریولیان	۶۲
دودوک	۶۲
خانواده صدف خواریان	۶۴
صدف خوار	۶۴
خانواده خرچنگ خواریان	۶۴
سلیم خرچنگ خوار	۶۴
خانواده نوک خنجریان	۶۶
چوب پا	۶۶
خانواده سلیمیان	۶۶
دیدومک	۶۸
سلیم خاکستری	۶۸
سلیم طلایی خاوری	۷۰
سلیم طوقی	۷۰
سلیم طوقی کوچک	۷۰

فهرست

شماره صفحه

۷۲	 سلیم کوچک
۷۲	 سلیم شنی کوچک
۷۴	 سلیم شنی
	● خانواده آبچلیکیان
۷۴	 پاشلک معمولی
۷۶	 گیلانشاه حنایی
۷۶	 گیلانشاه ابروسفید
۷۸	 گیلاد ماه (گیلانشاه بزرگ)
۷۸	 آبچلیک با سرخ
۸۰	 آبچلیک پاسبز
۸۰	 آبچلیک تک‌زنی
۸۲	 آبچلیک دودی
۸۲	 آبچلیک نوک سربالا
۸۴	 آبچلیک آوازخوار
۸۴	 تلیله کوچک
۸۶	 تلیله سفید
۸۶	 تلیله شکم سیاه
۸۸	 آبچلیک شکیل
۸۸	 سنگ گردان
	● خانواده گلاریولیان
۹۰	 گلاریول بال سرخ
۹۰	 گلاریول بال سیاه
	● خانواده کاکاییان
۹۲	 کاکایی دودی
۹۲	 کاکایی سرسیاه
۹۴	 کاکایی صورتی
۹۴	 کاکایی بزرگ (کاکایی سرسیاه بزرگ)
۹۶	 کاکایی ارمنی
۹۶	 کاکایی خزری
۹۸	 کاکایی استپی
۹۸	 کاکایی پشت سیاه (کاکایی پشت سیاه کوچک)
	● خانواده پرستو دریاییان
۱۰۰	 پرستو دریایی کاکلی کوچک
۱۰۰	 پرستو دریایی کاکلی بزرگ (پرستو دریایی کاکلی)
۱۰۲	 پرستو دریایی نوک منقار زرد (پرستو دریایی بدصدا)

فهرست

شماره صفحه

۱۰۲	پرستو دریایی پشت دودی
۱۰۴	پرستو دریایی گونه سفید
۱۰۴	پرستو دریایی کوچک
	○ راسته کبوترسانان
	● خانواده کبوتریان
۱۰۶	کبوتر چاهی
۱۰۶	قمری معمولی
۱۰۸	قمری کریم
۱۰۸	قمری خانگی
۱۱۰	قمری ماکو
	○ راسته طوطی‌سانان
	● خانواده طوطیان
۱۱۰	طوطی طوق صورتی
	○ راسته کوکوسانان
	● خانواده کوکویان
۱۱۲	کوکوی ابلق (کوکوی تاجدار)
۱۱۲	کوکو معمولی
	○ راسته جغدسانان
	● خانواده جغدانباریان
۱۱۴	جغد انبار (جغد سفید)
	○ راسته شبگردسانان
	● خانواده شبگردیان
۱۱۴	شبگرد (شبگرد معمولی)
۱۱۶	شبگرد مصری (شبگرد دشتی یا بیابانی)
	○ راسته پرستوسانان
	● خانواده پرستویان
۱۱۶	پرستوی دودی (بادخورک دودی)
	○ راسته سبزرقباسانان
	● خانواده سبزرقبایان
۱۱۸	سبزرقا هندی
۱۱۸	سبزرقا
	● خانواده هددهیان
۱۲۰	هدده (شانه به سر)
	● خانواده ماهی‌خورکیان
۱۲۰	ماهی‌خورک سینه سفید (ماهی‌خورک گلو سفید)

شماره صفحه

فهرست

۱۲۲	ماهی خورک
	● خانواده زنبورخواریان
۱۲۲	زنبورخوار گلو خرمایی
۱۲۴	زنبورخوار سبز (زنبورخوار کوچک)
۱۲۴	زنبورخوار (زنبورخوار معمولی)
	○ راسته دارکوب سانان
	● خانواده دارکوبیان
۱۲۴	دارکوب قهوه‌ای (دارکوب راه‌راه)
	○ راسته میجشک سانان
	● خانواده پری شاهرخیان
۱۲۴	پری شاهرخ
	● خانواده بیانگاییان
۱۲۸	بوجانگا خاندی
	● خانواده سنگ‌چشمیان
۱۲۸	سنگ چشم سرخانی سنگ چشم د سرخ
۱۳۰	سنگ چشم پیشانی سفید (سنگ چشم نقادار)
۱۳۰	سنگ چشم پشت سرخ
۱۳۲	سنگ چشم تورانی (سنگ چشم د سرخ)
۱۳۲	سنگ چشم خاکستری کوچک
۱۳۴	سنگ چشم خاکستری جنوبی
	● خانواده کلاغیان
۱۳۴	زاغی
۱۳۶	کلاغ هندی
۱۳۶	غراب گردن قهوه‌ای
	● خانواده میوه‌خوریان
۱۳۸	میوه‌خور
	● خانواده بلبل خرمایان
۱۳۸	بلبل خرما
۱۴۰	بلبل خرما زیردم سرخ
	● خانواده چکاوکیان
۱۴۰	چکاوک شکم سیاه (چکاوک سهره‌ای)
۱۴۲	چکاوک کاکلی
۱۴۲	چکاوک پنجه کوتاه
	● خانواده چلچله‌ییان
۱۴۴	چلچله دمگاه سفید

فهرست

شماره صفحه

۱۴۴	چلچله (پرستو)
	● خانواده سسکیان
۱۴۶	سسک شکیل (سسک دم‌دراز)
۱۴۶	سسک درختی بزرگ
۱۴۸	سسک بیدی
۱۴۸	سسک چیف چاف
۱۵۰	سسک کوچک (سسک بیدی کوچک)
۱۵۰	سسک رسیاه
۱۵۲	سسک سینه راه‌راه (سسک سینه خال‌دار، سسک چیل)
۱۵۲	سسک یابانه
۱۵۴	سسک گونه سیاه (سسک گلو سفید کوچک، سسک نقاب‌دار)
۱۵۴	سسک گلو سبک
۱۵۶	سسک دودی
	● خانواده ساریان
۱۵۶	مینا
۱۵۸	سار صورتی
۱۵۸	سار
	● خانواده توکایان
۱۶۰	توکای گلو سیاه
۱۶۰	توکای باغی
۱۶۲	گلوآبی
۱۶۲	دم چتری
۱۶۴	سینه سرخ ایرانی
۱۶۴	دم سرخ سیاه
۱۶۶	دم سرخ (دم سرخ معمولی)
۱۶۶	چک بونه‌ای
۱۶۸	چک سبیری
۱۶۸	چکچک دشتی
۱۷۰	چکچک (چکچک کوهی)
۱۷۰	چکچک ابلق
۱۷۲	چکچک بیابانی
۱۷۲	چکچک ابلق جنوبی
۱۷۴	چکچک ابلق خاوری
۱۷۴	طرقه کوهی

فهرست

شماره صفحه

۱۷۶	طرقة آبی (طرقة كبود، طرقة بنفش)
	● خانواده مگس گیریان
۱۷۶	مگس گیر راه راه (مگس گیر خال دار)
۱۷۸	مگس گیر نیمه طوقدار (مگس گیر طوق سفید)
	● خانواده شهدخواریان
۱۷۸	شهدخوار
	● خانواده گنجشکیان
۱۸۰	گنجشک خاکی (گنجشک معمولی)
	● خانواده استریلیدیه
۱۸۰	مونس هندی (سهره ریز)
	● خانواده دم جنبان
۱۸۲	دم جنبانک کستری
۱۸۲	دم جنبانک فید
۱۸۴	دم جنبانک نقاب دار
۱۸۴	دم جنبانک زرد (دم جنبانک نکم زرد)
۱۸۶	دم جنبانک سرزرد (دم جنبانک کارزرد)
۱۸۶	پی پت دشتی (پی پت خاکی)
۱۸۸	پی پت نوک دراز
۱۸۸	پی پت تالابی
۱۹۰	پی پت درختی
۱۹۰	پی پت گلوسرخ
	● خانواده زردپره بیان
۱۹۲	زردپره رخ زرد
۱۹۲	زردپره سر زیتونی
۱۹۴	زردپره سر سیاه
۱۹۴	زردپره مزرعه

مقدمه

پرندگان گروه عظیمی از جانوران مهره‌دار را تشکیل می‌دهند که به دلیل مجموع خصایصی همچون: تنوع و فراوانی، زیبایی، مهاجرت، رفتارهای انفرادی، جفت‌یابی، ارزش اقتصادی و ... بذایت فراوانی برای عموم مردم و پرندشناسان دارند و باعث شده جایگاه قابل تأملی در صنعت توریسم برای آن‌ها پدید آید که در نتیجه می‌باید علاوه بر ارزش زیست محیطی به ارزش اقتصادی آنان نیز توجه لازم به عمل آید. تنها با توجه به نقش پرندگان در طبیعت است که می‌توان به ارزش وجودی و اهمیت واقعی آن‌ها پی‌برد. مطالعه در زمینه جایگاه پرندگان در کنترل بیماری‌ها، فلات کشاورزی اهمیت آن‌ها را دو چندان کرده است. پرندگان علاوه بر دانه خوار، و نه تنها کشته علف‌های هرز، ناقلین بیماری‌ها و بسیاری از حشرات مضر را نیز کنترل می‌کنند. بیش از ۱۰۰ گونه پرند در سراسر جهان وجود دارد. این جانوران پرتنوع‌ترین نوع مهره‌داران می‌باشند و از قطب شمال تا قطب جنوب پراکنش دارند. در سرزمین پهناور ایران به دلیل تنوع زیستگاه و آب و هوا تاکنون بیش از ۵۳۵ گونه پرند شناسایی شده که با پرندگان قاره اروپا قابل مقایسه می‌باشد. جزیره کیش با مساحت ۹۲ کیلومتر مربع پس از قشم بزرگ‌ترین جزیره خلیج فارس محسوب می‌شود. موقعیت خاص جغرافیایی جزیره کیش و وجود زیستگاه‌های متنوعی نظیر دریا، پهنه‌های وسیع ساحلی، سواحل ماسه‌ای و صخره‌ای، درختان پراکنده بومی، نخلستان‌ها، آب‌گیرهای طبیعی و ... باعث شده این جزیره از تنوع و تراکم گونه‌های مختلف پرند غنی باشد، به طوریکه تحقیقات چندین ماله محیط‌بانان و کارشناسان محیط زیست منجر به ثبت ۱۷۷ گونه پرند در جزیره کیش شده که ۴۸ خانواده و ۱۷ راسته می‌باشند. شایان ذکر است بوجانگا خاکستری (*Diaplosaurus macrocerus*) برای اولین بار در جزیره کیش مشاهده و به فهرست پرندگان ایران افزوده شد. همچنین پرندگانی مانند گلاریول بال سیاه، زرد پره رخ زرد و کوکوی ابلق بعد از سال‌ها مجدداً در جزیره کیش مشاهده شدند. پرندگان شکاری از قبیل سارگپه جنگلی تاجدار، عقاب ماهیگیر، لیل، شاهین و دایه کوچک که در سطح منطقه و حتی جهان کمیاب بوده و هر یک جدا از ارزش‌های زیبا شناختی، علمی، دارای ارزش‌های اکولوژیکی منحصر به فردی نیز می‌باشند به راحتی در جزیره کیش دیده می‌شوند. کتاب پرندگان کیش که تمام تصاویر آن از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۴ در جزیره کیش ثبت شده است به منظور آشنایی علاقه‌مندان، دانشجویان و همچنین به منظور حفاظت و حمایت از پرندگان و زیستگاه‌های آن‌ها تهیه گردیده و هدف آن دوستی با طبیعت و ترویج علم پرندنگری است. در این کتاب ابتدا مشخصات ظاهری و تغذیه و رفتار هر گونه با استفاده از کتاب‌های معتبر راهنمای صحرایی پرندگان و تجربیات چندین ساله نگارندگان بیان شده و زیستگاه، مکان و

زمان حضور هر گونه بر اساس مشاهدات محیط بانان بیان شده است. اطلاعات مربوط به رفتار تولیدمثل هر پرنده صرفاً جهت اطلاع علاقه مندان ذکر شده است و دلیل بر زادآوری پرنده در جزیره کیش نمی باشد. همچنین وضعیت پرنده از نظر رده بندی حفاظتی از لیست گونه های در خطر انقراض جهانی سال 2013 IUCN و گونه های در معرض انقراض، حمایت و حفاظت شده ایران نیز بر اساس کتاب قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست کشور استخراج شده است. شایان ذکر است نام انگلیسی، نام علمی و ترتیب قرار گرفتن پرندگان بر اساس آخرین نگارش کتاب پرندگان خاورمیانه (Birds of The Middle East, 2nd edition) می باشد. همچنین از اینجا که برخی از پرندگان دارای چندین اسم فارسی می باشند نام رایج آن ها در متن کتاب و سایر نام ها در فهرست کتاب ذکر شده است.

در اینجا بر این اطمینان داریم از کلیه بزرگوارانی که در سال های اخیر با حمایت ها، راهنمایی ها و همکاری های بی دریغشان اینجانبان را یاری نمودند: آقایان مهندس حمید امینی طره، مهندس میثم قاسمی مهندس میرزا هاشمی که در شناسایی پرندگان نگارندگان را یاری نمودند و خانم مهندس انیسبه زکریا دلر که زحمات، بازخوانی مطالب را عهده دار شدند کمال تشکر و قدردانی به عمل می آید. همچنین از همکاران خود در اداره محیط زیست سازمان منطقه آزاد کیش به ویژه خانم مهندس مریم حسینی که به واسطه حمایت بی دریغشان زمینه چاپ مجموعه حاضر را فراهم نمودند و آقایان مهندس مصیب شیروانی، مهندس آرش هادی رمکی و مهندس حامد محمدی که صمیمانه اطلاعاتشان را در اختیار اینجانبان قرار دادند و دامپزشک محترم کیش دکتر محمد بازاری تشکر و سپاسگزاری می نمایم. برای تکمیل کتاب مناسب بسیاری از تصاویر مدیون همکاری بی دریغ جناب آقای حسین تهوری می باشد.

در کتاب پرندگان کیش تعداد 283 تصویر استفاده شده که 355 عکس توسط سیدعلی جبلی، 17 عکس سنقر گندمزار در پرواز، دلیجه کوچک نر، اسد خوار (اولین تابستان)، آبچلیک شکیل، سنگ گردان در پرواز، قمری ناماگو، ماهی خورک کهک نر، سنگ چشم پیشانی سفید ماده، سنگ چشم خاکستری کوچک، سسک بیابانی، سینه سرخ ایران نر، سرخ سیاه نر، چک سبزی (هر دو عکس) و طرقله آبی نر و ماده توسط آرش هادی رمکی و 3 عکس تلبله سفید شکل زمستانه، توکای باغی و دم جنبانک سرزرد نر توسط محسن اسماعیلی و 3 عکس ده اصیل شب، سلیم خاکستری شکل تابستانه و کوکوی ابلق توسط میثم قاسمی و 3 عکس توکای سیاه بالغ، زاغی و چلچله دمگاه سفید توسط علیرضا هاشمی و 2 عکس سارگپه پابلند نر و 1 عکس ماهی خورک سینه سفید توسط حسین احمدی ثبت شده است.

در خاتمه از کلیه خوانندگان محترم درخواست می گردد، اطلاعات و تجربیاتشان را در مورد پرندگان جزیره کیش جهت هر چه پر بارتر نمودن مجموعه حاضر از نگارندگان دریغ نفرمایند. امید است چاپ این کتاب اطلاعات ضروری برای تشخیص پرندگان جزیره کیش را همراه داشته باشد و زمینه چاپ کتاب ها و مقالات دیگر را در این زمینه فراهم نماید.